

4. Zasady ustroju Polski

Ustrój Polski, podobnie jak każdego demokratycznego państwa prawa, opiera się na szeregu fundamentalnych zasad konstytucyjnych: suwerenności narodu, rządach prawa, pluralizmie, trójpodziale władz (władza ustawodawcza, wykonawcza i sądownicza). Podczas zajęć uczniowie znajdują te zasady w Konstytucji RP, analizują ich znaczenie oraz wyszukują przykłady realizacji w życiu publicznym. Przedstawiają także sprawy, które mogą być poddane pod referendum i wyszukują przykłady referendów ogólnokrajowych i lokalnych, których wyniki były wiążące.

CELE LEKCJI WYNIKAJĄCE Z PODSTAWY PROGRAMOWEJ

Uczeń/uczennica:

- wyjaśnia zasadę trójpodziału władzy; objaśnia konieczność poparcia większości sejmowej dla Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej (bądź jej działań); przedstawia podstawowe kompetencje Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej; podaje imiona i nazwiska urzędujących prezesa i wiceprezesów Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej; wykazuje, że decyzje podejmowane w wybranym ministerstwie mają wpływ na życie jego rodziny – dział XI pkt 8;
- wyjaśnia zasadę pluralizmu politycznego; wymienia partie polityczne, których przedstawiciele zasiadają w Sejmie Rzeczypospolitej Polskiej oraz w organach stanowiących samorządu terytorialnego; przedstawia cele działania partii politycznych oraz wykazuje, że konkurują one w życiu publicznym; znajduje informacje na temat działań wybranej partii (jej struktur regionalnych lub centralnych) – dział XI pkt 4;
- wyjaśnia zasadę państwa prawa, w tym zasady niezależności sądów i niezawisłości sędziów; wyjaśnia podział na sądy powszechne i administracyjne oraz zasadę dwuinstancyjności postępowania sądowego; przedstawia, w jakich sprawach orzeka sąd rejonowy – dział XI pkt 6;
- wyjaśnia zasadę suwerenności narodu, przedstawia sprawy, które mogą być poddane pod referendum; wymienia referenda ogólnokrajowe, których wyniki były wiążące, oraz referenda lokalne we własnej społeczności, które były ważne – dział XI pkt 2.

PO ZAJĘCIACH UCZEŃ/UCZENNICA POTRAFI

- wymienić najważniejsze zasady ustroju RP;
- wyjaśnić, na czym polega suwerenność narodu i w czym się przejawia w praktyce;
- wyjaśnić – na przykładzie państwa polskiego – na czym polega podział władzy;
- wskazać przykłady pluralizmu politycznego w Polsce.

METODY PRACY

- rozmowa nauczająca
- miniwykład

- praca w parach
- wypowiedź pisemna (notatka)
- praca z tekstem

ŚRODKI DYDAKTYCZNE

- kilka egzemplarzy Konstytucji RP

JAK PRZEPROWADZIĆ ZAJĘCIA?

WPROWADZENIE

1. „Zasady ustroju w Konstytucji RP” (praca w parach, notatka). Poleć uczniom i uczennicom uważne przeczytanie artykułów, w których zostały wymienione najważniejsze zasady ustrojowe Polski (art. 2, 4, 7, 10, 11). Poproś, by w zeszytach zapisali ich proste wyjaśnienia, a następnie porównali swoje notatki z informacjami w tekście „Główne zasady ustrojowe” (s. 214–215). Na koniec powinni zweryfikować i uzupełnić swoje notatki.

Wyjaśnij uczniom i uczennicom, że podczas tych i kolejnych zajęć będą mieli okazję bardziej szczegółowo zapoznać się z najważniejszymi regułami, jakim podlega życie państwa demokratycznego.

Zeszyt
ćwiczeń
s. 109
ćwicz. 2

ROZWINIĘCIE

2. „Władza i wolność” (praca z tekstem, rozmowa nauczająca). Poproś jednego z uczniów o głośne odczytanie fragmentu dzieła „O duchu praw” Monteskiusza (s. 215), który jako pierwszy zaproponował trójpodział władzy. Następnie poproś wszystkich uczniów, by spróbowali odpowiedzieć na zamieszczone w ćwiczeniu „Władza i wolność” (s. 215) pytania, wskazując (odczytując) te fragmenty tekstu, które do tego nawiązują:

- *Jakim zakresem spraw zajmują się poszczególne rodzaje władzy?*
- *Co zdaniem filozofa jest podstawą wolności obywatela?*
- *Dlaczego niebezpieczne jest łączenie władzy ustawodawczej i wykonawczej?*
- *Jakie zagrożenie kryje się w łączeniu władzy wykonawczej i sądowniczej?*

3. „Trójpodział władzy w Polsce” (miniwykład). Zapytaj uczniów, czy potrafią na przykładzie państwa polskiego wskazać, jak realizowana jest zasada trójpodziału władzy w państwie demokratycznym. Podpowiedzią może być kolaż stron internetowych różnych instytucji państwowych reprezentujących różne gałęzie władzy (s. 217). Po krótkich odpowiedziach przedstaw najważniejsze informacje dotyczące podziału władzy w Polsce („Trójpodział władzy w Polsce”, s. 216). Przypomnij też, że często mówi się o istnieniu czwartej władzy – uczniowie powinni pamiętać z zajęć o środkach masowego przekazu, czego dotyczy to określenie. Warto jednak wyjaśnić, że status „czwartej władzy” jest inny niż trzech gałęzi władzy państwowej!

Zeszyt
ćwiczeń
s. 108
ćwicz. 1

ZAKOŃCZENIE

4. „Powiąż fakty z zasadami” (praca własna). Poproś uczniów i uczennice, by zapoznali się z zamieszczonymi w tabeli na s. 217 faktami i spróbowali samodzielnie dopasować do nich zasadę ustrojową i opisujący ją artykuł z konstytucji. Uczniowie i uczennice wykonują to ćwiczenie samodzielnie w zeszycie, a następnie sprawdzają w parach poprawność odpowiedzi.

Zeszyt
ćwiczeń
s. 109–110
ćwicz. 3

5. Praca domowa. Zaproponuj uczniom pracę domową do wyboru:

- „Trzy władze” (praca własna). Zachęć uczniów i uczennice, by w domu wykonali ilustrację ukazującą podział władzy w Polsce. Mogą też zaprojektować „żywą rzeźbę” lub wymyślić scenkę obrazującą równowagę się tych trzech gałęzi władzy.
- „Referenda, czyli demokracja bezpośrednia” (analiza źródeł). Poproś uczniów, by wypisali w zeszytach wszystkie referenda bezpośrednie, które odbyły się w Polsce po 1945 r. Poleć, by znaleźli także przykłady referendów lokalnych zorganizowanych po 1989 r. Przy przykładach uczniowie powinni zanotować, czy referendum było wiążące, tzn. czy uzyskało odpowiednią frekwencję.